

Fastsatt: planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) for 2. halvår 2025

Styret i Tine har fastsatt PGE for kumelk og geitemelk for 2. halvår 2025. PGE er satt til kroner 6,93 for kumelk og kroner 7,10 for geitemelk. Det betyr en økning på henholdsvis 33 øre/liter og 50 øre/liter.

Til grunn for fastsettelsen av PGE for kumelk ligger modell for beregning av PGE av 11. februar 2025. Den er tidligere publisert her: [Aktuelt](#)

Til grunn for fastsettelsen av PGE for geitemelk ligger blant annet underdekningen av kostnader for geitemelk. Av den grunn vil økningen i PGE for geitemelk i liten grad påvirke pris til produsent.

Beregning og begrunnelse framgår av vedlagte grunnlagsdokument.

[Forskrift om volummodell melk](#) setter frister for når PGE og planlagt prisløype skal fastsettes. For andre halvår er fristene henholdsvis 20. og 25. april. PGE er nå fastsatt og planlagt prisløype vil bli fastsatt innen fristen 25. april.

Norsk melkeråvare, 9. april 2025

Johnny Ødegård

Grunnlagsdokument - Planlagt gjennomsnittlig engrospris 2. halvår 2025

Ferdigstilt 04/04-2025

Bakgrunn

Stortinget har besluttet å avvikle systemet med målpris på melk og erstatte det med et system hvor markedsregulator (TINE) fastsetter en planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE). I Prop 105 S (2023-2024) er det lagt føringer for hva som skal vektlegges ved prisfastsettelsen:

«Partene legger til grunn at det ved fastsettelse av planlagt gjennomsnittlig engrospris tas hensyn til norsk melks konkurransekraft, produksjonsvolum, produsentøkonomi og mål om landbruk i hele landet»

NMR legger til grunn at en først må gjøre en ordinær vurdering av etterspørsels- og tilførsels situasjonen for melk og deretter særskilt vurdere de fire faktorene opplistet i Prop 105 S.

Norsk Melkeråvare vil benytte modell besluttet av Konsernstyret i TINE 11/02 2025 som støtte i vurderingen. Modellen ble publisert på Norsk melkeråvare sine nettsider 12.02.2025

Målepunkt og kravspesifikasjon

Av inngått jordbruksavtale framgår at følgende er førende for målpris:

«Prisgrunnlaget er engrosprisnoteringer oppnådd for melk av representantvare. Noteringssted er der melk passerer, eller der melk ved direkte viderelevering til annet meieri normalt ville passert basismeieri definert i innfraktordningen. Prisnoteringen skal omfatte melk som foredles av Tine SA og melk som Tine SA selger uforedlet til andre. Øvre prisgrense er målprisen + 5 pst. Gjennomsnittsprisen for året veies etter kvanta for de ukentlige prisnoteringene»

NMR legger til grunn at planlagt gjennomsnittlig engrospris måles på samme punkt i verdikjeden som målpris. Vi legger videre til grunn at prisen er knyttet til kravspesifikasjonen for rå melk under forsyningsplikten. Link til kravspesifikasjonen finnes her:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/styrer-rad-og-utvalg/omsetningsradet/kravspesifikasjonen-for-ra-melk-under-forsyningsplikten?resultId=2.0&searchQuery=kravspesifikasjon>

Norsk melkeråvare kan i tillegg stille krav til hente- og leveringsforhold ved meieranleggene.

Øvre prisgrense for melk i volummodellen er videreført i Forskrift om administrative nedsettelse av tollavgifter på landbruksvarer hvor det heter:

«Generell nedsettelse av tollavgiftssats for meieriprodukter skal innrømmes dersom noteringspris i to påfølgende uker ligger over øvre prisgrense fastsatt av Landbruks- og matdepartementet. Øvre prisgrense er fastsatt til planlagt gjennomsnittlig engrospris pluss 5 prosent.»

Øvre prisgrense setter rammer for prisløyper gjennom året.

Historikk

Tabellen under viser utvikling i Målpris og PGE fra 2020

	Kumelk		Geitemelk	
	Målpris	PGE	Målpris	PGE
1/1 2020	547		547	
1/7 2020	547		547	
1/1 2021	547		547	
1/7 2021	555		555	
1/1 2022	555		555	
1/7 2022	591		591	
1/1 2023	591		591	
1/7 2023	624		624	
1/1 2024	624		624	
1/7 2024	654		654	
1/11 2024		654		654
1/1 2025		660		660
1/7 2025				

Modell for vurdering av PGE

Styret i TINE har i styremøte 11. februar 2025 vedtatt en modell for vurdering prisendringer for planlagt gjennomsnittlig engrospris for kumelk. Modellen ligger her: <https://www.xn--norskmelkervare-rlb.no/aktuelt>

Faktor	Vekting
Variable kostnader gård	25%
Konsumprisindeks	50%
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	10%
Internasjonale priser på rå melk levert fra bonde	15%

I tillegg har modellen en sikkerhetsventil som kommer til bruk når forhold som ikke blir dekket av variablene inntreffer. Dette er avgrenset til: «Force majeure» og «Andre kjente vesentlige endringer»

Kort om variablene i modellen

Variable kostnader gård Nibio har på oppdrag for Norsk melkeråvare laget en kostnadsindeks med tre-måneders glidende gjennomsnitt for utviklingen i variable kostnader i norsk melkeproduksjon. Modellen bruker endring siste 6 måneder basert på siste tilgjengelige indekstall. Indeksen og metodebeskrivelse er tilgjengelig på NIBIOs nettsider: [Kostnadsindeks melkeproduksjon - Nibio](#)

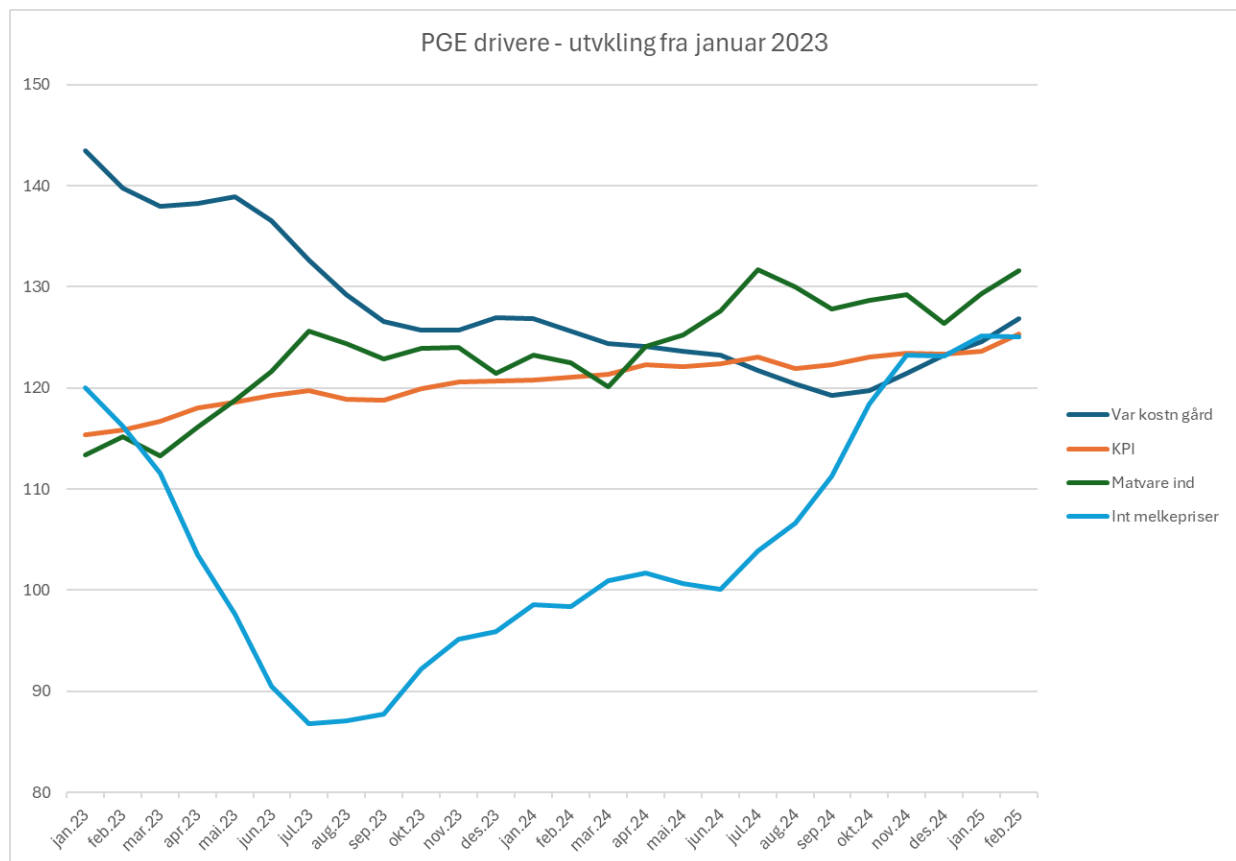
Konsumprisindeks Modellen bruker tolv måneders vekst i prosent, som gitt i tabell 2a i pengepolitisk rapport (PPR) fra Norges bank, korrigert for halvårseffekt gitt fastsetting av prisendringer for planlagt

gjennomsnittlig engrospris to ganger i året. Estimat for tolv måneders vekst i PPR 1 og 3, for henholdsvis juni og desember, blir brukt inn i modellen. Pengepolitisk rapport er tilgjengelig på Norges Banks nettsider: <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Publikasjoner/Pengepolitiskrapport/?tab=newslist>.

Matvarer og alkoholfrie drikkevarer Modellen bruker tolv måneders vekst i prosent for konsumgruppe 01 Matvarer og alkoholfrie drikkevarer, som gitt i tabell 03013 fra Statistisk sentralbyrå (SSB), korrigert for halvårseffekt gitt fastsetting av prisendringer for planlagt gjennomsnittlig engrospris to ganger i året. Siste tilgjengelige tall for tolv måneders vekst blir brukt inn i modellen. Tabell 03013 er tilgjengelig på SSBs nettsider: <https://www.ssb.no/statbank/table/03013>

Internasjonale priser (DK, DE, SE) Modellen bruker prosentvis endring i pris til bonde, valutajustert til NOK, for rå melk levert fra bonde i Danmark, Tyskland og Sverige. Det beregnes prosentvis endring i pris siste 6 måneder basert på siste tilgjengelige tall. Pris for rå melk levert fra bonde i Danmark, Tyskland og Sverige er tilgjengelig på EU kommisjonens nettsider: https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/price-data/price-monitoring-sector/milk-and-dairy-products_en

Figuren under viser utviklingen i de ulike indikatorene siste to år

Beregning

								Gjeldende PGE	6,60
	Indeks fra		Indeks til		12 mnd endr	6 mnd endr	Vekting	Vektet endr %	Endr kr
Variable kostnader gård	Aug 24	120,38	Feb 25	126,83	NA	5,4 %	25 %	1,34 %	0,09
Konsumprisindeks PPR1 (avlest fra PPR 1 for juni)					2,90 %	1,45 %	50 %	0,73 %	0,05
Matvarer og alk.frie drikker	Feb 24	128,2	Feb 25	137,8	7,49 %	3,74 %	10 %	0,37 %	0,02
Internasjonale priser råmelk	Gj sn NOK	554,146	Gj sn NOK	649,5503	NA	17 %	15 %	2,58 %	0,17
	DK Aug 24	48,78	Feb 25	55,77					
	DE Aug 24	47,44	Feb 25	54,60					
	SE Aug 24	44,79	Feb 25	56,79					
	EURO Aug 24	11,7895	Feb 25	11,6574					
						Sum endr		5,02 %	0,33
						Ny PGE			6,93

Vedtatt modell for støtte i PGE-beregningene indikerer en prisendring på 33 øre pr liter melk fra 1/7 2025

NMR har ikke kjennskap til forhold som tilsier bruk av Force majeure.

Vurdering av etterspørsel etter norsk melk

Etterspørsel etter kumelk til norsk meieriindustri har ligget relativt stabilt rundt 1500 mill liter fra årtusenskiftet. Korrigert for en svak økning i tørrstoffinnhold i melka, har den reelle etterspørselen etter tørrstoff hatt en svak økning.

Etter vedtaket om avvikling av muligheten til nasjonal eksportstøtte, ble eksport av Jarlsbergost fra Norge gradvis faset ut. Etter en midlertidig etterspørselsøkning som følge av nedstenging under korona-epidemien, forventet industrien en nedgang i etterspørselen. For 2023 ble det signalisert en etterspørsel etter kumelk på i underkant av 1400 millioner liter. Den faktiske etterspørselen etter meieriprodukter nasjonalt utviklet seg imidlertid mer positivt enn forventet og ga økende etterspørsel etter kumelk gjennom 2023. Krevende produksjonsforhold og kostnadsvekst i primærproduksjonen ga reell underdekning av melk i 2023. Til tross for betydelig lagernedbygging i 2023, kom vi i en situasjon med avkortning av melk til meieriindustrien i januar og februar 2024.

Etterspørselsveksten har fortsatt inn i 2024 og behovet i 2024 inkludert nødvendig lageroppbygging er estimert til om lag 1470 millioner liter, som er 85 millioner liter høyere enn leveransene i 2023.

For 2025 ble det ved fastsetting av melkekvoter i desember 2024, lagt til grunn et samlet melkebehov inkludert nødvendig lageroppbygging på 1510 millioner liter melk. De første månedene av 2025 indikerer en noe svakere etterspørsel enn hva som ble lagt til grunn ved fastsettelse av kvotene. Siste etterspørselsprognose indikerer et melkebehov i 2025 på 1500mill liter inkludert ønsket lageroppbygging. Foreløpige signaler indikerer en svak vekst i etterspørsel videre inn i 2026.

For geitemelk har etterspørselen over tid vært svakt fallende. Hoveddelen av geitemelka nyttes i brunoster med svak markedsutvikling. Innenlandsk etterspørsel er estimert til 11 millioner liter for 2025. Årlig tilførsel er i størrelsesorden 18 millioner liter.

Vurdering av tilførselssituasjonen /produksjonsvolum

Tilførsel av melk styres gjennom kvoter som kan omsettes innfor regioner. Produksjon utover disponibel kvote belastes med en overproduksjonsavgift på kr 4,90 både for ku og geitemelk. For 2024 ble overproduksjonsavgiften for kumelk satt til null for å dekke den raskt voksende etterspørselen. For 2025 ble for forholdstallet for kvoter for kumelk satt til 1,20.

Antallet kumelkprodusenter som reelt sett begrenses av kvote vurderes som svært lavt i 2025. Det er stor usikkerhet knyttet til produsentenes respons på kvoteøkningen. Tall hittil i 2025 indikerer en produksjon noe over behovet og mars-prøgnose for tilførsel indikerer en samlet meierileveranse av kumelk på 1520 mill. liter med en usikkerhet på om lag +/- 1,5 %.

For geitemelk er forholdstallet fortsatt 0,95. For landet og året under ett er tilførsel vesentlig større enn kommersiell etterspørsel. Det vurderes imidlertid som nødvendig med en viss råvarereserve for å håndtere geografiske utfordringer og sikre tilførsel gjennom hele året.

For både ku- og geitemelk vil det være størst usikkerhet knyttet til innhøstingsforhold og fôrkvalitet. Vurderingene av tilførsel tar utgangspunkt i et normalår landet sett under ett.

Vurdering av markedsbalansen

Tilførselsprøgnose for 2025 ligger om lag en prosent høyere enn forventet etterspørsel inkludert ønsket lagerbygging. En prisstimulas høyere enn forventet kostnadsvekst vil isolert sett bidra til økt ubalanse i 2025. Effekten for 2025 vurderes likevel å være beskjeden og produksjon i 2026 kan avstemmes med endringer i forholdstall for melkekvoter.

Vurdering av konkurransekraft for norsk melk

Internasjonal prisøkning på kumelk siste periode er om lag 17 %

Prisene på mat og alkoholfrie drikkevarer har steget med 7,5 % siste 12måneders periode

Samlet vurderes en prisøkning i tråd med modellresultatet å gi en viss svekking av norsk melk sin konkurransekraft i forhold til andre norske matvarer. Samtidig antas det at en oppnår en viss styrking i forhold til importerte meierivarer.

NMR utelukker likevel ikke at en prisøkning i tråd med modellen kan skape utfordringer for enkelte produktgrupper. NMR forutsetter at en gjennom satser i prisutjevningsordningen og gjennom ordningen med RÅK-tilskudd gjør særskilte vurderinger av konkurransekraft til utsatte produktgrupper.

Vurdering av produsentøkonomi

Norsk melkeråvare har ikke oppdaterte tall for samlet lønnsomhet i melkeproduksjon siste år. Det er stor spredning i lønnsomheten mellom ulike melkeproduksjonsbruk. Samtidig er det behov for å holde investeringsnivået opp for å fornye driftsapparat og tilfredsstillende kommende dyrevelferdskrav.

Utvalgte variable kostnader i melkeproduksjon har steget med om lag 5,4 % fra august -24 til februar -25. Siste 12 måneder har variable kostnader steget med 1%.

Konsumprisindeksen har steget med 2,9 % på årsbasis.

Prisøkning i tråd med modellresultatet antas isolert sett å gi en viss styrking av produsentøkonomien

På et gjennomsnittlig melkeproduksjonsbruk utgjør markedsinntekter fra salg av melk om lag 40 % av samlede inntekter. Produsentøkonomi påvirkes sterkt av inntekter fra salg av kjøtt og andre produkter samt offentlig tilskudd. NMR har ikke grunnlag for å vurdere samlet utvikling av produsentøkonomi.

Vurdering av muligheten til å opprettholde et landbruk i hele landet

Målsettinger knyttet til landbruk i hele landet er først og fremst avhengig av utviklingen i politiske virkemiddel over jordbruksavtalen. NMR konstaterer at melkeproduksjon siste år er økende i alle fylker. En økning av pris i tråd med modellresultatet er etter vår vurdering ikke til hinder for fortsatt landbruk i hele landet.

Spesielt om geitemelk

Markedene for ku- og geitemelk er ulike.

I prp 105 S heter det:

«I målprismodellen prises melk fra geit og ku likt, og volummodellen for melk skal også gjelde geitemelk. Markedene for melk fra ku og geit vil kunne utvikle seg forskjellig. Partene er med bakgrunn i dette enige om at det i jordbruksoppgjøret i 2025 skal vurderes tilpasninger for geitemelk».

I lys av dette valgte TINE ved overgang til volummodellen å sette Planlagt gjennomsnittlig engrospris for geitemelk likt med pris på kumelk.

NMR har som ambisjon at ulike varestrømmer skal bære egne kostnader. For geitemelk var det i 2024 en underdekning av kostnader i hovedsak fordi tørrstoffbetalingen i geitemelk er vesentlig høyere enn i kumelk.

Pr. liter	Ku 2024	Geit 2024	Ku 2023	Geit 2023 (*)
Basispris/sesongdifferensiering	5,36	5,28	4,98	4,99
Kvalitetstillegg	0,19	0,08	0,17	0,09
Tørrstofftillegg	0,48	1,53	0,52	1,50
Øvrige tillegg/trekk inkl. merpris for økologisk kumelk	0,06	0,08	0,06	0,09
Sum	6,09	6,97	5,73	6,68

Øreavrunding (*)

I 2024 ble geitemelk til produsent i gjennomsnitt betalt med 88 øre høyere pris enn kumelk, I 2023 var merprisen 95 øre. Forskjellen er gradvis redusert de siste årene, men avstanden er fortsatt betydelig. Når engrosprisen er lik, gir dette en tilsvarende underdekning i Norsk melkeråvare

Internasjonalt ligger prisen på geitemelk betydelig over prisen på kumelk. I forhold til konkurransekraft mot import bør det derfor være rom for en viss økning i engrosprisen på geitemelk. Samtidig er den kommersielle etterspørselen etter geitemelk i Norge, vesentlig lavere enn tilbudet, Viktigste anvendelse av geitemelk er i brune blandingsoster hvor geitemelk inngår i direkte priskonkurranse med kumelk.

Geitemiljøet er lite og sårbart og økonomien på mange bruk er svak. Tilpassinger av priser og vilkår til produsent bør derfor gjennomføres gradvis. NMR anbefaler gradvise prisjusteringer for å bringe varestrømmen i balanse ved at PGE geitemelk økes mer enn PGE kumelk og ved at basispris geitemelk øker mindre.

Behovet for prisstimulans til geitemelkprodusentene er betydelig. NMR viser til at avtalepartene må vurdere virkemiddel for geit for å opprettholde nødvendig lønnsomhet.

En økt engrospris på geitemelk vil isolert sett påvirke etterspørselen negativt. NMR mener dette må hensyntas ved fastsettelse av kvoter for geitemelk for 2026. NMR viser også til at Prisutjevningsordningen for melk kan være et egnet virkemiddel for å stimulere anvendelsen av geitemelk.

Spesielt om økologisk melk

Leveranse av økologisk melk omfattes ikke av forsyningsplikten. Det er heller ingen markedsregulering rettet mot denne spesialkvaliteten. Priser og vilkår for økologisk melk presenteres derfor i et eget notat

Forventninger framover

En12 måneders vekst i melkepris på 6,0 % (inkludert veksten fra 1. januar) er høyere enn hva som har vært normalt. Prisøkningen er særlig drevet av høy vekst i melkepriser internasjonalt. NMR forventer klart lavere prisvekst framover og kan ikke utelukke en priskorreksjon allerede ved neste prisfastsettelse.

Oppsummering

Stortinget har vedtatt at TINE skal fastsette og kunngjøre planlagt gjennomsnittlig engrospris for melk. Der er besluttet at en ved fastsettelsen skal vektlegge «*hensyn til norsk melks konkurransekraft, produksjonsvolum, produsentøkonomi og mål om landbruk i hele landet*»

Norsk Melkeråvare har benyttet en modell besluttet av Konsernstyret i TINE 11/02 2025 som støtte i vurderingen

Modellen tilsier en økning i planlagt gjennomsnittlig engrospris for kumelk 2. halvår 2025 på 33 øre pr liter.

Norsk melkeråvare har vurdert om det er andre kjente endringer eller hendelser som bør vektlegges ved prissetting. Vi er ikke kjent med slike endringer eller hendelser

Etter Norsk melkeråvare sin vurdering vil prisøkningen sikre tilstrekkelig tilførsel av melk til å dekke behovet for norsk melk i 2.halvår 2025 og gi en positiv volumstimulans videre inn i 2026

Norsk melkeråvare anbefaler i samsvar med modellresultatet, en økning i PGE på 33 øre pr liter fra 1/7 2025

Norsk Melkeråvare anbefaler at PGE for geitemelk øker med 50 øre/pr liter. Norsk melkeråvare varsler samtidig at basispris på geitemelk vil bli holdt om lag uendret og viser til at avtalepartene må vurdere virkemiddel for geit for å opprettholde nødvendig lønnsomhet.

Oslo, 4 april 2025

Norsk Melkeråvare